

© Зографска света обител

© Фондация „Наследство на Зографската
света обител“

Отговорен редактор: иеромонах

Атанасий Зографски

Графично оформление: Милена Вълнарова

ISBN: 978-954-770-473-2

<http://zografnasledstvo.com>

e-mail: zograf.nasledstvo@gmail.com

КРАТЪК МОЛИТВЕНИК

Зографски манастир
• Света Гора •

2023

ЗА МОЛИТВАТА

„Молитвата според своето качество е съпребиваване и съединение на човека с Бога. А според действията си тя е: укрепване на света, примиряване с Бога, едновременно майка и гъщеря на сълзите, умилюване за греховете, мост за преодоляване на изкушенията, стена за защита от скърбите, съкрушаване на волюващите срещу нас, дело на ангелите, ... бъдещо веселие, безкрайно дело, извор на добродетели, виновница за дарби и дарования, ... храна за душата, просвещение за ума, секира за отчаянието, доказателство за надеждата, унищожаване на скръбта, ... укротяване на гнева, огледало за духовния успех, ... откровение за бъдещето. За истинно моления се молитвата е съд, присъда и престол на Господа преди бъдещия Съд.“ (Лествица, слово 28)

Това са част от определенията за молитвата на един от великите Отци на Църквата, преподобни Йоан Лествичник и за всяко от тях би могло да се напише отделно слово. Но целта на това кратко предисловие не е да дава разяснения за молитвата или да представя систематично ръководство за молещите се, а да предложи едно общо въведение в молитвения дух, за да може настоящото издание да принесе духовна полза. Поради това подбрахме изречения от някои съвременни светци, които с близки за нас понятия ни посочват значението на молитвата в живота ни, каква е подготовката за нея и как правилно да стоим в нея.

Молитвата е безкрайно творчество, безмерно по-високо от всяко друго изкуство или наука. Чрез молитвата влизаме в общение с безначалния

Бог, с нашия небесен Отец и така Неговият живот влиза в нас.

Истинската молитва се извършва само със Светия Дух. Той Сам учи душата как да се моли. Нещо повече – Той Сам се моли в душата, която е способна да Го приеме. Затова е добре да пребиваваме в молитва възможно по-продължително, та Божията непобедима сила да проникне по-дълбоко в съществото ни и да ни укрепи да противостоим на всички разрушителни влияния.

Истинската молитва, съединяваща ни с Всевишния Бог, е светлина и сила. Затова не можем да си позволим по време на молитва да бъдем равнодушни и небрежни. Когато четем молитви, нека ги четем с любов и разбиране – тогава и ние се освещаваме.

Според нелъжливите Христови слова *без Мене не можете да вършите нищо* (Йоан. 15:5). Единствено Све-

тият Божий Дух може да ни даде въдъхновение за истинска молитва. За да стане възможно това, целият ни живот трябва да е приятен и угоден на Бога. Ако не внимаваме в отношенията си с хората, ако ги оскърбяваме, ако нямаме духовно благородство и жертвеност, ако допускаме мисли и чувства, които оскверняват душата ни, тогава дори и да извършваме дълги молитви, строги пости и други подвизи, това няма никаква цена пред Бога.

Когато имаме сродство с Бога, когато се стремим да Му приличаме в мислите и действията си, тогава и Той се отзовава на молитвата ни за себе си и за другите. Основна предпоставка да бъде чута молитвата ни е тя да излиза от смирено и съкрушено сърце. Ако човек се моли и не вижда резултат от молитвата си, това означава, че е на-

лице егоизъм и гордост или пък склонност към възгордяване. Те възпират Божията благодат, която е винаги готова да се излее върху нас, но не може да намери място в душата ни.

Преди молитвата е необходимо да се настроим подходящо за нея. Помага ни, ако прочетем нещо кратичко, но силно, което отваря сърцето ни към покаяни и смирени чувства, и към благодарност за Божиите благодеяния към нас. Добре е живо да си представим пред Кого заставаме и какви сме ние самите, стоящи пред нашия Господ. Това естествено ще породи в душата ни смирена изповед пред Христа – откровено ще Му покажем своите неуспехи, слабости, страсти. Също и по време на молитвата трябва да знаем, че ако въпреки нашите старания сърцето ни остава твърдо и умът разсеян, за това има причини: някого сме наскърбили,

осъдили сме, възгордели сме се, допуснали сме скверни помисли и движения в душата си. За всичко това трябва да помолим за прошка, а когато сме засегнали и други – да поискаме прошка и от тях. Ако пък някой е огорчил самите нас – да се потрудим да му простим в душата си, да се помолим за него.

Не е нужно в съкровените си лични молитви да търсим изящни думи и изрази, но да споделяме всичко на Бога с простота и съкрушение. И всички свои скърби и трудности да превръщаме в поводи за молитва, а не за отчаяние и униние.

Молитвата е израз на любовта ни към Бога. Но и тази любов е също дар от Него. Значи е нужно да се потрудим и да отворим в себе си място за този дар. Животът на всеки християнин е неизменно свързан с подвиг.

Това е постоянно усилие и насилие над себе си – да изменим повреденото си естество съобразно с Христовите заповеди. Необходимо е много да се молим Бог да ни просвети и да извършваме този подвиг и усилие по добър и богоугоден начин, а не насилвайки се егоистично и с гордо намерение да станем святи чрез подвизите си. Тогава и молитвата ни няма да бъде като принудителна „ангария“, която е свършено безплодно дело.

Молитвите в настоящия молитвеник са скъпо и многоценно предание, оставено от Светия Дух в Църквата. Те са плод на светите чувства и мисли на просияли в святост Отци и затова могат да дадат на душите ни подходящо устройство и чувства, с които да стоим пред Бога, да станем Негови близки, да се удостоим да бъдем Негови деца.

ПРИНЦИПИ НА НАСТОЯЩОТО ИЗДАНИЕ

Отдавна и от много места получаваме насърчения да бъде направена редакция на текстовете в молитвеника. Убедихме се, че необходимостта от това е назряла, тъй като тези текстове се възпроизвеждат почти без изменения от началото на XX в., т.е. вече около едно столетие. Повечето от молитвите и последованията са превеждани от църковнославянски и това е повлияло както в синтактично-стилистично отношение (граматически конструкции, които за съвременния български език са тежки и тромави), така и в смислово отношение (отклоняване от първоначалния смисъл на оригиналните молитви). За да се постигне пълно съответствие на смисъла, използвахме като отправ-

на точка оригиналните последования на гръцки език, сверявайки ги и с превода на църковнославянски. Не успяхме да открием някои от вечерните и утринните молитви на гръцки език, затова там използвахме само църковнославянските текстове за сверка.

Същият подход беше приложен и към псалмите, включени в различните последования. Известно е, че синодният превод на Стария Завет от 1925 г. е направен на свой ред от руския превод, извършен през XIX в. въз основа на масоретския текст. Поради това са налице несъответствия с текста на 70-те тълковници (Септуагинта), който винаги е използван в Православната църква – както в целия корпус на Новия Завет, така и в творенията на светите Отци, в богослужебните текстове и т.н. Ще приведем само един пример от Пс. 22, стих 5. В синодния превод

четем: „чашата ми е препълнена“. Според Септуагинта текстът гласи: „Твоята чаша ме упоява“, поради което и има смисъл този псалом да предхожда причастните молитви. Затова приспособихме използваните в молитвеника псалми към традиционния текст на Православната църква.

Някои от включените в състава на последованията молитви в оригинал представляват поеми. И това не е чудно, защото молитвата и поезията като висши форми на човешкото творчество са органично свързани помежду си. Една от тези молитви е сегмата от утринните, която представлява 24 двустипия, всяко започващо с поредната буква от гръцката азбука, написани като 11-сричен анапест – стиховете се състоят от 11 срички, а ударенията падат върху 3-та, 6-та и 9-та сричка от стиха. В основния

състав на утринните молитви оставихме буквалния превод на молитвата, също подредена в двустипния, а в притурка накрая на молитвеника предоставяме и поетичен превод на същата молитва, който съхранява оригиналната метрика. Подобно на това и шестата молитва от причастните на свети Симеон Нови Богослов, всъщност е поема – химн 55 от изданието на неговите химни. Тя е написана като осмосричен хорей – всеки стих се състои от 8 срички и ударенията падат върху нечетните срички. Постарахме се да преведем поемата-молитва, придържайки се точно към смисъла и запазвайки и стихотворната метрика. Включихме този превод в основния корпус на последованието, а буквалния превод на молитвата оставихме в притурката накрая. Позволихме си да направим това, защото при предва-

рителни обсъждания с най-различни читатели – миряни, свещеници, монаси и дори епископи, всички единодушно предложиха това. Разбира се, оставяме на всеки да избере и да чете онова, което душата му приема по-добре.

Като последно уточнение на издателските ни принципи ще споменем и това, че на отделни места в текстовете на молитвите, когато според нас има опасност от смесване на изявителната и повелителната форма на глаголите, поставяме ударение върху думите, изразяващи повелително наклонение (напр.: избави – избавѝ).

За редакцията използвахме обширна помощна литература – тълкувания, преводи на други съвременни езици. За отделни трудни моменти се консултирахме с учени филолози и старобългаристи. Текстовете бяха обсъждани с манастирски братя, как-

то и с вярващи от всички чинове в Църквата. На всички тях сърдечно благодарим. Особена благодарност дължим на Лиляна Банева, която прочете почти целия обем на изданието и значително допринесе за подобряване на качеството на езика.

Наясно сме, че редактираните молитви са изложени на опасността да не бъдат възприети от някои вярващи, които от дългогодишна употреба са свикнали с досегашните текстове на молитвеника. Бихме им предложили да прочетат поне няколко пъти молитвите от настоящото издание, преди да решат да се откажат от него.

Накрая бихме искали да помолим ползвателите на настоящото издание да споделят с нас своите впечатления и препоръки за едно бъдещо разширено издание на молитвеника, което искаме да подготвим.

Молим да споделяте впечатления и препоръките си на адрес:

гр. София 1000

ул. Стефан Стамболов № 34

ет. 2, ап. 206

За: Фондация „Наследство на
Зографската света обител“,

или на електронния адрес на фондацията: zograf.nasledstvo@gmail.com.

От издателството

СЪДЪРЖАНИЕ

ЗА МОЛИТВАТА	5
ПРИНЦИПИ НА НАСТОЯЩОТО ИЗДАНИЕ	12
МОЛИТВИ СЛЕД СТАВАНЕ ОТ СЪН	20
ВЕЧЕРНИ МОЛИТВИ	44
МОЛИТВИ ПРЕДИ СВЕТО ПРИЧАСТИЕ	66
МОЛИТВИ СЛЕД СВЕТО ПРИЧАСТИЕ	115
МОЛЕБЕН КАНОН КЪМ ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА	122
АКАТИСТ КЪМ ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА	142
ЧАСОВЕ НА ПАСХА	170
МОЛИТВИ ЗА ВСЯКАКВИ НУЖДИ	174
ПРИТУРКА	230